

Inspiraatiota mediataitoihin – nappaa vinkit talteen!

Yhdeksän teemaa, kolme tapaa oppia!

Voit soveltaa vinkkejä joustavasti tilanteen mukaan:

- Tee ryhmässä: Innostavia harjoituksia ja yhteistä keskustelua.
- Kokeile itse: Pieniä digikokeiluja omalla laitteella.
- Ota opastukseen: Vinkkejä ja näkökulmia digiohjauksen järjestämiseen.

DigiCafé

Rento opastushetki kahvikupin äärellä. Tukea kännykän tai jonkin sovelluksen käyttöön ilman ennakoon ilmoittautumista.

- **Ryhmässä:** Järjestäkää teemakahviloita, joissa aloitatte yhteisellä tietoisuudella (esim. "Kaikki irti YouTubesta"). Jatkaa jutustelulla kahvikupin äärellä.
- **Itsenäisesti:** Ota kahvikuppi esiin ja tutustu esim. Yle Oppimisen Digitreeneihin.
- **Opastajalle:** Kutsu nuoria tai opiskelijoita vapaaehtoisiksi "digikavereiksi". Sukupolvien kohtaaminen luo hyvän tunnelman ja molemmat oppivat toisiltaan.

Tutustu tekoälyyn

Mitä tekoäly on ja miten sitä voi käyttää arjessa? Luo runoja, kuvia tai käy keskustelua tekoälyn kanssa!

- **Ryhmässä:** Kokeilkaa tekoälyä yhdessä valkokankaalta. Pyytäkää tekoälyä (kuten ChatGPT) kirjoittamaan hauska tarina tai runo, johon jokainen ryhmäläinen saa keksiä yhden avainsanan.
- **Itsenäisesti:** Avaa tekoälysovellus ja pyydä sitä toimimaan esim. keittiöapurina. Kirjoita/kerro mitä raaka-aineita sinulla on jääkaapissa, ja katso millaisen reseptin se keksii.
- **Opastajalle:** Ota eettisyys puheeksi. Näytä esimerkin avulla, miten tekoäly voi joskus "hallusinoita" eli keksiä asioita omasta päästään. Tekoäly on loistava renki ja ideamyllä, mutta huono isäntä faktojen tarkistamiseen.

Visailua

Testaa digitietosi hauskaasti! Rakenna tietovisa tai sanaselityspeli digiteemalla.

- **Ryhmässä:** Pelatkaa DigiAliasta! Selittäkää vuorotellen digimaailman sanoja (esim. pilvipalvelu, tykkäys, selain, WiFi) ilman itse sanaa. Eniten arvannut tiimi voittaa!
- **Itsenäisesti:** Pelaa valmiita digivisoja. Testaa taitojasi verkosta löytyvissä tietoturva-, mediataito- tai huijaustunnistusvisoissa.
- **Opastajalle:** Luo vale- vai aito uutinen -visa. Rakenna Kahoot-tietovisa verkon uutisotsikoista, tekoälykuvista tai tietoturva-aiheista. Pyydä osallistujia vastaamaan puhelimillaan ja tunnistamaan, mikä on totta ja mikä digihuijausta.

Kartat ja reitit

Opastusta reittipalveluiden käyttöön tai yhteinen suunnistustehtävä.

- **Ryhmässä:** Lähtekää virtuaalimatkalles! Katsokaa yhdessä Google Mapsin *Street View* -katunäkymällä, miltä osallistujien entiset asuinpaikat näyttävät.
- **Itsenäisesti:** Avaa oman kotikaupunkisi reittiopas ja harjoittele reitin hakemista johonkin uuteen paikkaan. Katso valmiiksi, mihin aikaan bussi lähtee ja millä pysäkillä sinun pitää jäädä pois.
- **Opastajalle:** Vie ryhmä lähikävelylle ja näytä puhelimesta, miten kartta liikkuu oman kävelyn tahdissa.

Instagram-työpaja

Miten Instagram toimii? Miten julkaista omia valokuvia?

- **Ryhmässä:** Etsikää yhdessä Instagramista ilon ja inspiraation lähteitä. Tehkää lista parhaista seurattavista tileistä.
- **Itsenäisesti:** Luo tili ja harjoittele tekemään "Tarina" (Story), joka näkyy kavereillesi 24 tuntia. Voit lisätä kuvaasi vaikkapa hauskan liikkuvan tarran tai lempimusiikkiasi.
- **Opastajalle:** Aloita työpaja tietoturvasta. Näytä miten tilistä tehdään yksityinen, jotta heidän kuvansa näkyvät vain heidän itse hyväksymilleen seuraajille.

Kuvan muokkaus

Harjoitellaan kuvien muokkausta älypuhelimella tai tietokoneella.

- **Ryhmässä:** Ottakaa ryhmässä hauskoja potetteja toisistanne ja opetelkaa tekemään niistä tyylikkaita kuvakollaaseja (esim. ilmaisella Canva-sovelluksella).
- **Itsenäisesti:** Ota puhelimellasi kuva jostain vanhasta paperisesta valokuvastasi. Kokeile puhelimesi omilla ilmaisilla työkaluilla rajata kuvaa, suoristaa se ja parantaa sen värejä tai kontrastia.
- **Opastajalle:** Ohjaa seniorit suunnittelemaan digitaalinen onnittelu- tai joulukortti itse otetusta kuvasta. Auta heitä lisäämään kuvaan teksti ja lähettämään se läheiselle.

Älypuhelinvinkit

Tutustutaan yhdessä erilaisiin toimintoihin.

- **Ryhmässä:** Testatkaa porukalla puhelimen puheohjausta ja sanelua. Katsokaa, kenen puhelin ymmärtää murteita parhaiten, kun sanelette sille tekstiä.
- **Itsenäisesti:** Avaa puhelimesi asetukset ja säädä näyttö itsellesi sopivaksi. Kokeile suurentaa tekstikokoa ja säätää näytön kirkkautta, jotta tekstin lukeminen on silmille mukavampaa.
- **Opastajalle:** Järjestä sorminäppäryysharpjoituksia digitaalisten palapeliien tai muistipeliien avulla. Niiden kautta osallistujat oppivat huomaamattaan kosketusnäytön eri eleet (pyyhkäisy, nipistys, pitkä painallus).

Medialukutaito

Opitaan erottamaan mielipiteet faktoista ja tunnistamaan luotettava tieto.

- **Ryhmässä:** Perustakaa "Uutisraati"! Ottakaa esille muutama lehtiartikkeli, nettiuutinen tai somepostaus. Keskustelkaa, mikä tekstissä on varmaa faktaa, mikä kirjoittajan mielipidettä ja mikä kenties maksettua mainosta.
- **Itsenäisesti:** Kun luet uutisia, pysähdy ja kysy itseltäsi kolme kysymystä: *Kuka tämän on kirjoittanut, mihin tietoon väite perustuu ja yrittääkö teksti herättää minussa tunteita?*
- **Opastajalle:** Ohjaa ryhmää käyttämään luotettavia medialähteitä (kuten Yle, viralliset tiedotteet tai Julkisen sanan neuvoston jäsenlehdet). Näytä, miten mainokset erottuvat varsinaisesta uutistekstistä.

Tunnistatko huijaukset

Vinkit laitteiden tai sovellusten turvalliseen käyttöön ja huijausyritysten tunnistamiseen.

- **Ryhmässä:** Leikkikää salapoliiseja! Tutkikaa yhdessä erilaisia esimerkkiviestejä ja etsikää niistä huijauksen merkkejä, kuten kiireen tuntua, outoja linkkejä tai kirjoitusvirheitä.
- **Itsenäisesti:** Päivitä laitteesi tietoturva ja sovellukset ajan tasalle. Tallenna puhelimesi muistiin oman pankkisi ja viranomaisten viralliset puhelinnumerot.
- **Opastajalle:** Luo osallistujille selkeä ja turvallinen toimintaohje siltä varalta, jos he vahingossa klikkaavat huijauslinkkiä. Painota ettei asiaa tarvitse hävetä ja apua on saatavilla.